

bályozása. A meglepetésektől való félelem a konjunktúrális vállalkozások favorizálását eredményezte az állandó jellegű vállalkozással szemben. Épp úgy mint az adó reform folytonos hangoztatása hosszabb lélekzetű és mélyreható gazdasági alakulatok megvalósítását nehezítette meg.

Azt hisszük, hogy a jogszabályok kameleonszerű változása, mely ellen e lapokon már többször emeltük fel szavunkat, a jogalkotás azon lelki oldala, amely a legnagyobb veszedelmet jelenti, mert a nemzetek hatalmának szilárd alapot éppen jogintézményeik szilárdsága nyújtott; a római jog, a kánonjog és angol jog változhatatlansága a hozzájuk fűződő intézmények stabilitásának s az illető nemzetek nagyságának is alapja.

Midőn tehát köszönettel tartozunk az igazságügyminiszternek a jogalkotás lelki oldalainak megvilágításáért a nyilvánosság nevében, mely elől alkotásaival és tervével ő nemcsak nem szokott elzárkózni, hanem azokért bátran helyt is szokott állani, engedje meg, hogy tőle kettőt kérjünk:

1. a jogalkotásokból a bizonytalanságnak útát nyitó elemek kirekesztését;
2. a reform alkotások menetének lassítását. Ny. J.

Kié a megítélt perköltség?

A Ppé. 18. §. alapján kifejlődött joggyakorlat a megítélt perköltséget az ügyfél követelésének tekintti, mint annak járulékat, de az ügyvéd javára e felett a követelés felett törvényes zálogjogot állapít meg. Megadja továbbá gyakorlatunk az ügyvéd javára a behajtási jogosultságot: saját nevében a végrehajtást kérheti és lefolytathatja (Kúria 38. sz. jogegys. hat.) és biztosítja a beszámítás korlátozását: csak az ügyfél ellen korábban megítélt követelés számítható be (Kúria 39. sz. jogegys. hat.), de ez is csak akkor, ha az ellenfél javára nem engedmény útján szereztetett (Bpesti T. 9947/1935. sz., J. H. X. 338.)

Kétségtelen, hogy a gyakorlat a követelések feletti egyszerű zálogjog kereteit az ügyvéd javára máris áttörte. A követelés lefoglalása nem ad a zálogjogot szerző hitelező javára behajtási jogosultságot, ezt csak a végr. törv. 124. §. első bek. alapján szerezheti meg, vagy esetleg bírói intézkedéssel a 123. §. szerint a lefoglalt követelést ruháztathatja át magára, de a gyakorlatban rendszerint kénytelen megelégedni az ügygondnok kirendeltetésével. A jelz. törv. 29—31. §§. nem adnak a jelzálogos hitelezőnek behajtási jogot azokra a követelésekre (bér, hasznóbér, telki teher, biztosítási összeg), amelyekre a jelzálogjog kiterjed.

A törvényes zálogjog sem ad fennálló jogunkban általában kielégítési vagy behajtási jogot, hanem a jogosultat a végre-

hajtási jog megszerzésére utalja. A Kúria szerint (38. sz. j. e. hat. indokolása) a követeléseken fennálló törvényes zálogjog magában foglalja azt a jogosítványt, hogy a zálogjogot nyert hitelező a zálogjoggal terhelt követelést behajthatja, ami megfelel a Mtj. 911. §. 4-ik bek.-ben foglalt szabálynak. Ez a szabály joggyakorlatunkban egyedül az ügyvédet a megítélt költségre illető törvényes zálogjognál kelt életre. Követeléseken való törv. zálogjog ritkán fordul elő. Gazdasági munkás törvényes zálogjoga bérkövetelése javára a munkavállalkozónak az ő közreműködésével megkeresett pénz- és terményjárandóságaira (1899: XLIII. t.-c. 14. §.). Vasúti vállalatok elsőbbségi kötvényeinek birtokosait a vállalatok követeléseim törv. zálogjog illeti (1881: LXI. t.-c. 31. §.). A közjegyző elleni kártérítési követelések biztosítására a közjegyzői biztosítékre van tves zálogjog (1886: VII. t.-c. 40. §. A közjegyzői óvadékok az 1928: III. t.-cikk 5. §-a eltörölte.) Az ügyvéd elleni kárkövetelések javára az Úrts. jav. 54. §. szerint tves zálogjoga lesz a károsult ügyfélnek. Mindezekben az esetekben nincs behajtási joga a tves zálogjogosultnak. Azokban az esetekben sincs behajtási jog, amelyeket Szladits Dologi jog 285. old. említ fel, amikor ugyanis a vasúti és bányavállalatok követeléseire is kiterjed ugyanezen vállalatok ingatlanaira szerzett jelzálogjog. A Kt. 379. §. II-ik bek. szerint a bizományost a bizományi ügyletből eredő követelésekre tves zálogjog illeti, e követelésekre nézve a bizományos behajtási joga nem a tves zálogjogon, hanem hitelezői minőségén alapul.

Tehát valóban úgy áll a dolog, hogy az ügyvédnek a megítélt költségre adott behajtási joggal élő jogunkban új szabály fogadtatott el.

A beszámítási jog korlátozása tekintetében is áttörte a joggyakorlat az ügyvéd javára a közönséges zálogjogi konstrukció dogmatikai határát. Zálogjoggal terhelt követelésnek a zálogjogosult részéről való érvényesítésénél az ellenfél a beszámítás általános előfeltételei szerint bármely követelését beszámíthatja. A megítélt perköltség elleni beszámítás korlátozásának nem az az alapja, hogy az ügyvéd javára „célkötelmet” akartak létesíteni (Almásy: Kötelmi jog II. 525.), hanem az, hogy a perköltség belsőleg kinő a járulék természetéből s az ügyvéd követelésévé alakul át.

A jog fejlődési folyamata tehát a Ppé. 18. §. óta az, hogy az ügyvédek átértzett és elismert jogát az általa kiérdemelt megítélt költségre igyekeznek dologi hatállyal védelmezni úgy saját felével, mint harmadik személyekkel szemben. Van-e a további fejlesztésnek dogmatikai vagy jogpolitikai akadály? Nem érdemli-e meg az ügyvéd, hogy azt a vagyontárgyat, amelyet ő semmiből teremtett, a perköltséget, egészen magáénak tekinthesse? Hiszen a specifikációnak megfelelő jogcime van erre: a teremtő munka (l. ehhez ifj. Nagy Dezső cikkét P. J. 1933. 336. old.).

A következő lépést a törvényhozásnak kell megtenni. Nem csodálkozhatunk azon, hogy a joggyakorlat vonakodik fennálló

jugunkkal ellentétbe helyezkedni s a megítélt perköltséget az ügyvéd követelésének elismerni. Sőt inkább azt hangoztatják a bírói határozatok, hogy a perköltségek követelés a félé, a fél „tulajdoná”.

Kúria 6708/1930. sz. ítélet indokolásában: „Tekintettel pedig arra, hogy sem a törvényes, sem a jogügyleten alapuló zálogjog nem jelenti azt, hogy a zálogjoggal terhelt követelés *tulajdonjoga* átszállott a zálogjogos hitelezőre...” (Grill Dt. XXV. 739. old.) Kúria Pk. V. 4749/1934. sz. határozatában: „a végrehajtható ügyfelét *tulajdonjogilag*, a végrehajthatót pedig törvényes zálogjogilag megillető, a jelen végrehajtás tárgyát tevő perköltség követelést...”

Ez az ismételten szereplő „tulajdonjog” kifejezés persze nem dogmatikai állásfoglalás a tulajdonjog kategóriájának a kötelmi jogban való alkalmazása iránt. (A német irodalomban Leonhard, nálunk ifj. Nagy Dezső P. J. 1933. 359—367. old.), hanem csak kifejezésmód arra, hogy ki a hitelező abban a kötelmi jogviszonyban. Erre ugyanis nincs megfelelő rövid kifejezés, úgy, hogy néha hosszadalmas körülírásra volna szükség, hogy pontosan megjelöljük, hogy melyik hitelezőről van szó. A követelésen való zálogjog kategóriájának elfogadása pedig önkéntelenül terel a tulajdonjog kifejezéshez. Ugyanílyen jelentősége van a Kúria 5768/1935. sz. ítéletében használt „tulajdon-szerzés” kifejezésnek. (P. J. 1936. évi 541. old.) Itt a második engedményes jogszerzéséről van szó, s a Kúria arról nyilatkozik, hogy a második engedményes jóhiszeमे nem vezethet az ő javára a követelés hitelezői minőségének megszerzésére (az ítélet szerint „tulajdonszerzésre”).

Az ügyfél hitelezői minőségének elismeréséből származik az az álláspont, amelyet bíróságaink a nem jogerős végrehajtható ítélet alapján behajtott és a megváltoztató felsőbírói határozat folytán visszajáró perköltségre nézve foglalnak el: a visszafizetési kötelezettség nem az ügyvédet, hanem az ügyfelet terheli még akkor is, ha az ügyvéd saját nevében vezetett végrehajtás útján hajtotta be a költséget. Kúria 6708/1930. sz., Grill Dt. 1932. 737—740. old. Ennek az álláspontnak megfelelő azután az a határozat, mely szerint az ügyvéd nem tarthatja vissza ügyfelétől a kezéhez befolyt perköltséget azon a címen, hogy ezt esetleg még vissza kell fizetni. Kúria Pk. 818/1936. sz., J. H. X. 593.

Ebben a kérdésben a jelenlegi és a javaslatban is fenntartott dogmatikai állásponttal ellentétes s az ügyvédségre sérelmes a perrendi novella jav. 81. §. ut. bek. intézkedése: „Ha a perköltséget saját részére az ügyvéd vette fel a marasztalt ellenféltől s az ítéletet megváltoztatták, az előzetes végrehajtásért ügyfelével egyetemleg felelős, tekintet nélkül arra, hogy saját felével szemben a költség összege megilleti-e őt.” A Kúria előbb idézett logikus határozata szerint az ügyvéd nem tarthatja vissza ügyfelétől az így felvett perköltséget, s így megtörténhetik, hogy az ügyvédet az egyetemlegesség alapján fizetésre kényszerítik, holott nem is volt módjában a költséget a visszafizetés biztosítása végett megtartani. Vagyis a magáéból fizet rá és kétséges,

hogy ügyfelétől sikerrel keresi-e majd a visszatérítést (ügyfele pl. időközben tönkremehetett).

De nemcsak jogos ügyvédi érdekeket, hanem a jogi kiépítés logikáját is sérti ez a 81. §. ut. bek. A képviseleti jogviszony szabályai szerint az ügyvéd kezéhez történő fizetésnél a pénzfelvételhez fűződő összes jogi következmények a képviselt félre nézve állanak be. Dogmatikailag indokolhatatlan, hogy ez alól a perköltségre nézve kivételt lehessen statuálni. Nem enyhíti, sőt még zavarosabbá teszi ezt a helyzetet a javaslatnak az a kifejezése: „saját részére”. Hogyan vehessen fel az ügyvéd valamit a saját részére, ami nem az övé? Avagy a törvényalkotó itt már abban a gondolatkörben mozog, hogy a megítélt perköltség az ügyvédé? De csak akkor gondol erre a törvényhozó, ha az ügyvéd rovására hozhat szabályt!

A „saját részére” kifejezés nem vonatkozhatik az ügyvédet illető törvényes zálogjogra, mert aki zálogjogon jut valamely vagyontárgyhoz, arról nem lehet mondani, hogy azt saját részére veszi át. Egyébként pedig a törvényes zálogjog az ügyvéd kezéhez történő minden költségfizetésnél jelen van, tehát evvel nem lehet specifikálni azt az esetet, amelyre a jav. 81. §. gondol. Fel kell ugyanis tételeznünk, hogy a törvényhozó valamely különös esetet akar kiemelni e kifejezéssel. Azoktól az esetektől, amelyekben az ügyvéd nem saját részére veszi fel a költséget, megkülönbözteti azt az esetet, amikor saját részére veszi fel. Ilyen eset azonban mindaddig nincs, míg el nem ismerik azt, hogy a megítélt perköltség az ügyvédé.

Az egyetemlegesség megállapítása az ügyvéd és az ügyfél terhére önmagának ellenmondó intézkedés. Hiszen, ha maga a fizetésfelvétel fizikai cselekménye a jogalapja a visszafizetési kötelezettségnek, akkor ez csak az ügyvédre nézve forog fenn. Ha pedig a fizetés, mint jogügylet az alapja, akkor viszont csakis az ügyfél javára és terhére válhat ki joghatásokat, mert az ügyvéd ezt a jogügyletet képviselői minőségben végezte. Mindkettőre nézve tehát nem lehet ugyanabból a tényből egyenértékű kötelező hatást származtatni, sőt az egyiknek kötelezése a másikat kizárja.

Mihelyt azonban elérjük, hogy a megítélt perköltség az ügyvédé lesz, a jogerősség előtt felvett vagy behajtott perköltség netáni visszafizetésére *egyedül az ügyvéd* lesz kötelezhető. Egyetemlegességnek azonban akkor sem lesz helye.

Tovább elemezve a megítélt perköltség helyzetét fennálló jogunkban, úgy találjuk, hogy az ahhoz a jelenségcsoporthoz tartozik, amelyet Beck Salamon „rendeltetések javak” név alatt foglalt össze (Jogászegyl. ért. 1917.). Bizonyos követeléseknél más a hitelező, mint a követelés desztinatáriusa, akinek vagyonaába kellene a követelésnek vagy a benne megtestesült vagyontételnek eljutni. A megítélt perköltség hitelezője az ügyfél, desztinatáriusa az ügyvéd. Ilyen esetek pl. a bizományos vételárkövetelése, amelynek desztinatáriusa a megbízó (Kt. 374. §.), behajtási engedmény (erről I. Alföldi Ede M. J. Sz. XI. 250—255. old.), és ennek ellentétele, amikor az engedményezésnél a felek abban állapodnak meg, hogy a pert az engedményező

folytatja le (Schuster Rudolf M. J. Sz. XI. 121. o. és Zsöllei Kálmán M. J. Sz. XVII. 130. o.) stb.

Az ügyvédi költséget érintő jogviszonyok közül ide sorozható a társas iroda megállapodás esetén az ügyvédtárs helyzete olyan költségkövetelésre nézve, amelyben társmegebizottként nem szerepel, de amely a megállapodás szerint vele megosztandó. Nemrégiben egy kúriai döntés az egyik ügyvédtárs csődtömeggondnoki díjára nézve mondta ki, hogy ennek 50% felett nem rendelkezhetik közvetlenül a másik társ, akinek javára a díj 50%-a jár a társas megállapodás szerint. (J. H. Dt. Mjog III. 535. old.) Itt tehát az egész tömeggondnoki díj a kirendelt ügyvéd követelése, bár köteles annak felét továbbszolgáltatni társának.

Egyik vidéki törvényszéknél előfordult az az eset, hogy egy jövedelmezőnek igényező ügygondnoki megbízást avval a megállapodással adtak meg az ügyvédnek, hogy annak jövedelmét még egy másik ügyvéddel megosztja. Kérdés, vajjon mi a jogcíme ez utóbbi ügyvéd igényének kartársa ellen? Ajándék? *Condonis implendae causa*? Visszteher nélküli-e a juttatás a második ügyvéd javára, tekintve, hogy a törvényszéki kirendelések körül ő már kielégítettnek fog szerepelni?

Az ügyvédtársas viszonyokban is elkülönül az ügyvédi költség hitelezője és desztinatáriusa, de utóbbinak jogcíme nem az ügyvédi munka, hanem társasági viszony (vagy más kötelmi jogcím), s ezért nem is illeti hatályosabb védelem.

A dologi hatályú védelemnek különben is eltérően szabályozott fokozataival találkozunk a desztinatárius javára. Egyes esetekben a megoldás a követelési jog átszállása (*cessio legis*), amivel a desztinatárius már hitelezővé lesz. Pl. 1907. évi XIX. t.-c. 82. §. szerint az OTI-ra átszáll a baleseti sérültnek 3-ik személy elleni követelése az intézet által teljesített szolgáltatás erejéig. Kt. 388. §. 3-ik bek. szerint az előzőjét kifizető szállítványozóra átszáll előzőjének joga. Jelz. törv. 49. §. ut. bek., Mtj. 232. §. II. bek. stb.

A dologi hatályú védelem átmeneti fázisában van a bizományos vételárkövetelése, amelyre nézve a hitelezői minőséget a bizományosnak hagyta meg a törvény (a megbízó csak engedmény alapján léphet fel az adós ellen), de a bizományos ellen foglaltató hitelezőkkel szemben és a bizományos csődjében dologi hatályú védelmet élvez a megbízó (igényper, csődben visszakövetelési jog).

Ismer viszont jogéletünk olyan eseteket, amelyekben elkülönül a hitelezői minőségtől a behajtási jogosultság: ú. n. aktorátus-esetek. Ki ne emlékeznék Grosschmid tanításából a valószínűsített örökös aktorátusára? (*in favorem causae*). A szállítványozó Kt. 388. §. II. bek. szerint „az előző jogait, különösen zálogjogát” köteles gyakorolni (ez esetlegesen aktorátust is jelent). A végrehajtható aktorátusa bírói intézkedés alapján (vjt. 124. §. első bek.). Kirendelt gondnok perlere (korlátolt képviseleti hatalommal: a követelést el nem engedheti, egyességet sem köthet, Pp. 104. §. II. bek.). Teljesebb hatás-

körü, de a belső viszony szerint kötöttebb helyzetű a saját nevében perlésre feljogosított (Kúria 43. sz. jogegys. hat.). Rendelkezősi hatalma ugyan teljes: elegendhet, egyességet köthet; de ha szerepe megbízotti, felelős a megbízó iránti hűségért, utasítások betartásáért.

Az ügyvéd javára a megítélt perköltségre végrehajtási jogosultság áll fenn, ez is a hitelezői minőségtől elkülönített behajtási jog, de lényegében más, jobban fundált, mint a fent említett aktozások; ez ugyanis az ügyvéd törvényes zálogjogára támaszkodik, tehát a dologi hatályú védelem kiterjesztése. Az ügyvéd helyzete fokozatban megközelíti, sőt részben (behajtási jog) túl is haladja a Kt. 374. §. alapján a megbízónak nyújtott védelmet. De elmarad attól annyiban, hogy a megítélt perköltséget fennálló jogunkban sem az ügyféllel szemben, sem 3-ik személyekkel szemben nem lehet az ügyvéd követelésének minősíteni.

Ezért még küzdeni kell.

Gyakorlatunkban már ebben az irányban is lehet észlelni tapogatózó kezdeményezést. Balla Ignác Polg. J. 1933. évi kötetének 387. old. említi a bpesti T. 8570/1932. sz. határozatát, amely devizakorlátozás alá tartozó követelésben marasztaló ítélet alapján a megítélt perköltségre korlátozástól mentesnek mondja ki a végrehajtást. Említ ugyanott ellenkező bírói határozatokat is. Balla Ignác helyesen érvel, hogy ez a perköltség belföldi ügyvédet illet és ezért nem hagyható a főkövetelés sorsán. De evvel megtörtént annak a felismerése, hogy a megítélt perköltség nem egyszerű járulék, hanem önálló jellegű követelés. Meg vagyok győződve, hogy ezen a nyomon tovább haladva, a gyakorlatban is ki tudnánk vinni idővel a megítélt perköltségkövetelés sajátos önálló jellegének elismerését, aminek végül arra kell vezetni, hogy a költséget az ügyvéd követeléséül ismer-tessük el.

De most a perrendi nov. javaslat tárgyalásánál van a kellő alkalom, ahol minden küzdő erőnket összpontosítani kell. Az ügyvédek eleget harcolnak idegen érdekekért, küzdenek most a maguk igazáért. Mert igazuk van, ha magukénak követelik azt a vagyontárgyat, melyet ők teremtettek meg perbeli tevékenységükkel. Vegyének tehát fel a javaslatba egy kiegészítő intézkedést, amely kötelezővé teszi, hogy a bíróság ítéleti rendelkezésében a perben eljáró ügyvéd vagy ügyvédek költségeit állapítsa meg és a perköltségben való marasztalást az ügyvéd ill. ügyvédek javára mondja ki.

Milyen dogmatikai vagy jogpolitikai ellenérveket lehet e kívánalom ellen vetni? A képviselői jogviszony természetére hivatkozva tagadják meg az ügyvéd közvetlen hitelezői minőségének elismerését a perköltségre. Ez már túlhaladott vaskalapos nézet. Hiszen a per során az ügyvéd már eddig is beleeshetett saját személyében fizetési kötelezettségekbe, még olyanba is, amelyet nem lehet ügyfelére áthárítani (Pp. 222. §., 544. §.), a javaslat 83. §. 6-ik bek. pedig bizonyos esetben az ügyvédnek ügyfelével egyetemleges marasztalását is statuálja. Ha az ügy-

véd rovására át lehet törni a képviseleti viszony dogmatikai követelményét, akkor az ügyvéd javára is meg lehet ezt tenni.

A perbeli ellenfél közvetlenül észleli az ügyvéd munkáját, közreműködik annak a költségkövetelésnek létesítésében, amely az ügyvéd munkája fejében ítélte meg. Nemcsak általában okozója e költség felmerültének, hanem védekezésével az ügyvéd egyes ténykedéseinek közvetlen oka is. Egészen rendjén való s az ellenfél szempontjából talán megnyugtatóbb megoldás, ha a bíró az ellenfelet közvetlenül az ügyvéd javára marasztalhatja a perköltségben. A vesztes fél sokszor jobban értékeli az ellene dolgozó ügyvéd munkáját, mint saját fele.

Ha a perköltséget az ügyvéd javára ítélik meg, ennek természetes következménye az, hogy ellene nem lehet beszámítani olyan követelést, amely az ellenfelet az ügyfél ellen illeti. A beszámítás eddigi korlátozása után már ez sem érinti súlyosan az ellenfelet. Más esetek is vannak, amikor a beszámítás még ugyanazon felek között is ki van zárva. (Pl. Mtj. 1272., 1273. §§.) Az ellenfél érzi, hogy a perben az ügyvéd az aktív küzdő fél, tudja, hogy az ügyvéd élethivatásszerű keresetét képezi a megítélendő perköltség, nem éri őt meglepetés, ha a végén ennek az ügyvédnek kell költséget fizetnie s nem méltánytalan a beszámítás teljes kizárása.

Komolyabb érvet lehet támasztani abból, hogy a perköltségnek az ügyvéd javára való megítélése az ügyvédi és megbízója közti jogviszonyba való beleavatkozás, holott a perben ez a jogviszony a bíró előtt fel sem táru. Az ügyvéd kaphatott előlegeket, amelyek összes igényeit kielégítik, a költségekre lehet az ügyvéd és ügyfele között olyan megállapodás, amely szerint a megítélt perköltség nem az ügyvédet illeti (pl. fixfizetéses ügyvéd, kincstári ügyész). Ez az érv sem helytálló, mert ha a bíró a perköltséget az ügyvéd javára ítéli meg, ezzel még nem rendezi, sőt nem is érinti a megbízási jogviszonyt. Ha a költség az ügyvédet nem illeti meg, akkor ez a vagyontétel az ő kezében átmeneti lesz, rendeltetéses jószág az ügyfél javára, amint eddig az ügyfél vagyonaiban volt az átmeneti tétel az ügyvéd javára. A törvényes rendezés alapján az ügyfél és az ügyvéd számolni fognak avval, hogy a megítélt perköltség az ügyvédé, s eszerint rendezkednek be az egymásközi viszonyban. Végül is az ügyfél nem lesz rosszabb helyzetben a megítélt perköltség tekintetében, mint az ügyvéd kezéhez befolyt egyéb követeléseire nézve. Adott esetben az ügyvéd a perköltséget is ugyanazon sankciók terhe alatt volna köteles ügyfelének kiadni, mint ügyfelének egyéb vagyontárgyait.

Az eddigiekkel szorosan összetartozó az a kérdés, hogy kié a megítélt perköltség, ha a perben egymás után több ügyvéd dolgozott a fél képviseletében? De lege lata a megoldás egyszerű: a megítélt perköltség az ügyfélé, a Ppé. 18. §. ut. bek. szerint annak az ügyvédnek a kezéhez fizetendő, aiki az ügyfelet a marasztaláskor képviselte, tehát csakis ennek az utolsó ügyvédnek van törvényes zálogjoga és közvetlen behajtási jogosultsága. Mi történik a többi ügyvéd igényével? Fennálló jogunk

szerint azok csakis megbízójuk ellen fordulhatnak, sem az ellenféltől, sem a törvényes zálogjogos utolsó ügyvédtől semmit sem követelhetnek. Még csak elsőbbségük sincs megbízójuk hitelezőivel szemben, ha azok a megítélt követelést és járulékait lefoglaltatták. Elsőbbsége és megtartási joga csak az utolsó ügyvédnek van.

Ezt a helyzetet nem szabad fenntartani. Gondoljunk szegényjogon nagy munkával kiperelt kötelesrészre. Lesz-e módjában a korábbi ügyvédeknek akár előlegekkel, akár a képviselőt megszüntetése után bármily úton-módon hozzájutni kiérdemelt költségeikhez? Már pedig az ő munkájuk is benne van abban az ügyvédi összmunkában, amelyért a bíróságok végül az ellenfelet perköltségben marasztalták. Ha már ezt a perköltséget a megítélt követelés járulékanak minősíti a fennálló jog, legalább is ennek arányos részét az előző ügyvédeknek járó rendeltetési jóság gyanánt kell dologi hatályú védelemben részeltetni. A legkevesebb, amit az ő javukra érvényesíteni kell, az, hogy az utolsó ügyvédet illető törv. zálogjog és elsőbbség után második, harmadik rangsorban nekik is meg kell adni a törvényes zálogjogot és elsőbbséget más hitelezőkkel szemben. Az osztó igazságnak még az sem felel meg, hogy az utolsó ügyvéd megtartási és zálogjogával élve, saját követelését teljes egészében kielégítse s az előző ügyvédeknek csak a maradékot adja ki, hanem a megítélt perköltséget munkaarányban kell szétosztani a képviselőtlen résztvett összes ügyvédek között.

Ez az eset, — bár a gyakorlatban talán ritkán merül is fel —, legkirívóbban mutatja a megítélt perköltségre vonatkozó jelenlegi szabályozás elégtelenségét. Az eddigi szabályok alapján lehetetlen az előző ügyvédek jogos érdekeit is kielégítő döntést hozni. Az igazságos megoldást csak az hozhatja meg, ha az új törvény a perköltséget az ügyvéd javára megítélendőnek mondja ki és gondoskodik arról is, hogy ha az illető felet a perben több ügyvéd képviselte, mindegyik ügyvéd részére külön állapíttassék meg a költség és mindegyik javára aránylagos részen ítéltessék meg a perköltség.

Megkísérlem a fentiekben de lege ferenda előadott kívánalmakat úgy szövegezni, ahogyan azokat a polgári peres és nem peres eljárás és az igazságügyi szervezet módosításáról szóló javaslatba, mint a Pp. 425. §-át kiegészítő és a Ppé. 18. §-át módosító szabályt lehetne beilleszteni:

„Ha a felet a perben ügyvéd képviselte, a bíróság a végítéletben az ügyvédi képviselővel felmerült költséget az ügyvéd javára saját ügyfelével szemben megállapítja, kivéve, ha ennek mellőzését maga az ügyvéd kéri. Amennyiben az ügyvéd által képviselt fél ellenfelet a bíróság költség megtérítésére kötelezi, az ügyvédi képviselői költségben az ellenfelet az ügyvéd javára marasztalja el. Ha a per folyamán képviselőváltás történt, mindegyik ügyvéd költségeit külön-külön kell saját felükkel szemben megállapítani és az ellenfélnek perköltségben való marasztalása esetén mindegyik ügyvéd javára külön-külön kell az ellenfelet az ügyvédi költség arányos részében marasztalni.”

Ez a szöveg a legfőbb sérelmeket orvosolná anélkül, hogy bárkit méltánytalanul hátrányos helyzetbe hozna. Az ügyvédi költség biztosítására azonban még további szabályokra lesz szükség. Ide tartozik a követelésre és járulékaire jogszabály vagy ügylet alapján fennálló zálogjognak, kezességnek, végrehajtási privilegiumnak (pl. tartási követelésnél a letiltható fizetés limitálásának) fenntartása az ügyvéd javára megítélt perköltség biztosítására. Ezeknek az előnyös jogoknak a perköltség erejéig át kell szállni az ügyvédre. A jelz. törv. 23. §. biztosítja a jelzálogjog kiterjedését a per- és végrehajtási költségekre a jelzálogjogosult javára. E szabály alkalmazhatóságát nem érintené az, ha a per- és végrehajtási költség az ügyvéd nevére ítéltetné meg; de gondoskodni kell arról, hogy a költségek erejéig a zálogjog az ügyvédre szálljon át. Ugyanez áll a gazdasági munkás bérkövetelésének behajtásánál felmerült perköltségre nézve, amelyre a Kúria 446. sz. elvi hat. szerint a gazdasági munkás törvényes zálogjoga kiterjed.

A Ppé. 18. §. ut. bek.-e elsőbbségi jogot ad az ügyvédnek a megítélt perköltségre harmadik személyek igényeivel szemben. Gyakorlatunkban ez az elsőbbségi jog nem érvényesül teljességében. Ha a fizetés az ügyvéd kezéhez történik, akkor módjában van megtartási joga alapján elsőbbségét gyakorolni akkor is, ha a fizetett összeg nem fedezi a tőkét és minden járulékait. Ha azonban közbejött letiltás következtében vagy más okból a fizetés nem az ügyvéd kezéhez történik, hanem a behajtott összeg letétbe kerül, akkor az ügyvédnek a megítélt perköltségre való elsőbbsége csak az esetben érvényesül, ha a behajtott összeg a marasztalási összeget és járulékait fedezi. Ha a behajtás csak részben volt sikeres, akkor az ügyfél letiltó hitelezői viszik el a letett összeget s az ügyvédnek csak az jut, ami a tőkén és kamatokon felül marad. A Kúria újabban több ilyen értelmű határozatot hozott: Pk. 71/1936. sz. J. H. X. 614., Pk. 4254/1934. sz., J. H. IX. 236. E határozatok szerint a sorrendi eljárásban nem illeti törvényes elsőbbség az ügyvédet, ha a marasztalt adóstól végrehajtási úton behajtott összeg a megítélt tökekövetelés kielégítésére sem elegendő.

Az ügyvéd elsőbbségi jogának ez a kisemmizése nem tartható fenn. Hiszen a részfizetés elszámolására is elfogadott jogtétel az, hogy ha oly tartozásra fizetnek, amelynek kamatból és költségből álló járuléka van, a fizetés — hacsak a fizető annak rendeltetését eltérően meg nem jelölte — mindenekelőtt a költségre, azután a kamatra és csak legutolsó sorban a tőkére számítandó. (Kúria 337/1905. Dt. 4-ik f. IV. 132., K. 7659/1930. sz., Mjogi Dt. XXIV. 104., K. 5290/1934. sz., Grill Dt. XXVIII. 403. old. stb.) E szabály alapján a Ppé. 18. §. nélkül is megadandó az elsőbbség az ügyvéd javára a megítélt perköltség erejéig ügyfelének foglaltató hitelezőivel szemben. A Ppé. 18. §. azonban kizárja azt is, hogy az ügyvédet ettől az elsőbbségtől a fizető adós elűthesse oly módon, hogy a részfizetést „a tőkére” kijelöléssel eszközöli.

Ha az ügyvéd a követelésnek csak egy részét tudta is be-

hajtani, a megszerzett összegben testesül meg az ő munkájának eredménye s így abból először is az ő perköltségét kell kiegyenlíteni.

A perrendi novella javaslat egyik vezető jogpolitikai elve a szigorúság az ügyvéddel szemben. E szigorúságot az igazságosság és méltányosság határain belül elfogadjuk, de viszont az ügyvédek is méltán megkivánhatják, hogy amit ők munkájukkal kitermelnek, vagyis a perköltséget tőlük senki el ne vehesse s az nemcsak a közérzület szerint, hanem jogilag is az övék legyen.

Dr. Személyi Kálmán.

Elidegenítési és terhelési tilalom.

(Megjegyzések dr. Sárffy Andor tanulmányára.)

1. Sárffy induló tétele — melynek igazolására szolgál a tanulmány — az elidegenítési és terhelési tilalom az MIMT. adta szabályozásában: zálogjog. Ezt a tételét azután rögtön le-tompítja szerző, akként, hogy „a tilalom — . . . . . a zálogjog-nak fejletlen alakja”.

A „fejletlen alak” új meglátás, eddigi szemléletünk föltétlen gazdagítása. Az elidegenítési tilalomnak a zálogjog fejletlen alakjaként való feltüntetése nem a konkrét témára szorítkozó jelenség. „Fejletlen alak” a jog világában egyébként is akad. Szójátékszerűen: a „fejletlen alak” kategóriájának elvi kategóriaként való szerepeltetése maga is: fejletlen alak a kiképzett, csiszolt fogalmakkal való párhuzamba, vagy akár szembeállításra gondolva. További „fejletlen alak” példák: Az „alap” az alapítvánnyal szemben, a feltevés — a feltétellel szemben. Windscheid szerint a feltevés: „eine unentwickelte Bedingung”. Számos szervezet, célvagyon — amelyek a jogi személyi minőség elnyeréséig nem jutottak el, „fejletlen alak”, — a kiképzett jogi személyiséggel szemben. Ilyen értelemben fejletlen alak a mindenfajta „alvagyon”, a jogi személlyé nem szervezett köz-birtokos közösség. A „fejletlen alak” kiérésének hiánya a fogalmi azonosítást (amiről külön is szólunk) sokszor elfojtja. Bírói gyakorlatunk a tisztviselői jóléti alapra mondotta ki nemrég, hogy a vállalat szabadon rendelkezik az alappal, azt megszüntetheti, az alap vagyonát saját vagyona megkülönböztetlen részeként beolvashatja. Oly megoldás, amely lehet, hogy a logikai levezetés helyes eredménye, de még sem helyeselhető. Nemrégiben vita támadt, hogy egy közhatóság által a nagy közön-ség köréből egy megjelölt közcél javára gyűjtött pénzüsszeg más célra felhasználását ki jogosult elrendelni. Bírói döntés ez ügyben nem keletkezett. Egy régi német jogászyűlés önálló

*) „Az elidegenítési és terhelési tilalom, mint zálogjogi alakulat a magánjogi törvénykönyv javaslatban”. Magyar Jogászegyleti Értekezések 1936. évf. 312. lap.